



**GYMNÁZIUM
STRAKONICE,
MÁCHOVA 174**

Program poradenských služeb ve škole

OBSAH

—
**Školní program
proti šikaně**

Zpracovali za ŠPP

—
**Mgr. Zuzana Kostková
Mgr. Alžběta Fajová
PhDr. Miroslav Žitný**

Program a jeho cíl

Tento program je určen všem pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy, žákům a jejich rodičům nebo zákonným zástupcům. Zaměřuje se na prevenci šikany a dále nabízí postupy, jak šikanování řešit.

Cílem tohoto programu je vytvořit bezpečné, spolupracující a respektující prostředí zaměřené na oblast komunikace a vztahů mezi žáky na naší škole.

Zmapování situace na škole

Naše škola nepatří mezi malé školy, a proto je složitější provádět monitoring a včas zachycovat případné varovné signály počínající šikany. Je proto nutné vytvářet příznivé pracovní klima ve třídách i v celé škole. Zároveň je důležité zaměřit se na komunikativní a sociální kompetence žáků a studentů, na kompetence řešit problém, v němž žák i student dokáže využít vlastní úsudek a zkušenosti.

Preventivní opatření proti šikanování

Základem prevence šikanování násilí ve škole je ŠVP (Školní vzdělávací program) a MPP (Minimální preventivní program), který vychází z Metodických pokynů MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, č.j. 24246/2008 a Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28.

- Třídní učitel během celého roku sleduje a monitoruje vztahy mezi dětmi ve třídě, případné problémy hlásí ŠMP.
- Jsou organizována pravidelná setkání – třídnické hodiny, třídní schůzky, k dispozici jsou konzultační hodiny VP a ŠMP s žáky, učiteli, rodiči.
- Pedagogičtí pracovníci důsledně vykonávají dozor nad žáky o přestávkách ve škole a po ukončení vyučování v jídelně, sledují situaci ve třídě během výuky.
- Třídní učitelé oznámí žákům, na koho se v případě nutnosti mohou obrátit – třídní učitel, metodik prevence, výchovný poradce.
- K dispozici je seznam zařízení zabývajících se primární prevencí v oblasti rizikového chování (Program proti šikanování).
- Ve školním řádu jsou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení. Pro potrestání agresorů bude využito těchto opatření: Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, snížení známky z chování.
- Je zajištěno vzdělávání a informovanost pedagogických pracovníků v oblasti problematiky vytváření dobrých vztahů a zdravých norem chování ve třídách, ať už kurzy nebo samostudiem.

Vymezení základních pojmů:

Šikanování:

- jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, popřípadě skupinu žáků
- spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem či skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit

Projevy šikany:

Přímá podoba:

- zahrnuje fyzické útoky, vydírání, poškozování věcí, krádeže jiné osobě, útoky verbální(slovní), nadávky, vyhrožování, ponižování. (může mít formu sexuálního obtěžování až zneužívání)

Nepřímá podoba:

- projevuje se nápadným přehlížením a ignorováním žáka skupinou třídní nebo jinou

Nebezpečnost působení spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezdědky v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví.

Varovné signály šikanování:

▪ Příklady nepřímých znaků šikanování u žáka:

- působí smutně, nešťastně, stísněně, stává se uzavřeným, mívá blízko k pláči
- o přestávkách je často osamocení, nemá kamarády, vyhledává blízkost učitelů
- při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- jeho prospěch se náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- má na těle modřiny, odřeniny, škrábance (nedovede je uspokojivě vysvětlit)
- odmítá vysvětlit poškození a případné ztráty věcí (používá nepravděpodobné výmluvy)
- mívá zašpiněný nebo poškozený oděv
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole

▪ Příklady přímých znaků šikanování:

▪ Verbální znaky:

- posměšné poznámky na adresu žáka, urážení jeho rodičů
- nadávky, hrubé žerty
- pohoršující přezdívka
- vysmívání se slabostem, handicapům
- násilné a manipulativní příkazy, zákazy mluvení s kamarády ...

▪ Neverbální znaky:

- strkání, honění, kopání, údery-rány(nápadné, oběť neoplácí)
- nátlak-dávání peněžitých a jiných darů šikanujícímu (agresoři berou peníze, zbavují nebo ničí věci, přivlastňují si věci oběti, ničí nebo ukradnou učebnice a další školní pomůcky)

Motivy šikany:

Kdo a proč začíná šikanovat?

Ten, kdo chce být středem pozornosti, upoutat pozornost

Ten, kdo zabíjí nudu, zkouší, co druhý vydrží

Ten, kdo chce vykonat „něco velkého“

Ten, kdo chce předejít svému týrání

Zakrývání šikany:

Kdo a proč zakrývá šikanování?

- **Oběť.** Od oběti lze těžko získat podrobnější a často objektivní informace. (pocit viny, úzkosti, strach).
- **Svědci.** Svědci i oběť mohou vypovídání považovat za žalování.
- **Agresoři.** Agresoři často vynalézavě lžou, používají falešné svědky, nutí oběti ke lhaní nebo odvolání výpovědi.
- **Rodiče.** Někteří rodiče agresorů chrání své děti za každou cenu. Někteří rodiče se obávají spolupracovat při vyšetřování.

Odpovědnost, trestní postih – šikana z pohledu paragrafů:

Škola:

Dle Školského zákona č. 561/2004 v souladu ustanovením § 29 Sb. je škola povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Každý pracovník školy je povinen řídit se příslušnými pokyny a ustanoveními. Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádná opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení případně nepřekážení trestního činu dle § 167,168 trestního zákona, nadřování § 166, schvalování trestního činu § 165. Skutkovou podstatou účastnictví na trestném činu dle § 10 může jednání **pedagogického pracovníka naplňovat v případě, že o chování žáků věděl a nezabránil spáchání trestného činu** (nechal šikanovaného samotného mezi šikanujícími žáky apod.).

Žák-agresor, pachatel:

K trestní odpovědnosti mladších patnácti let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postiženi rodiče. Nezletilý pachatel může být postižen nařízením ústavní výchovy, může být nad ním stanoven dohled.(JUDr. PhDr. Oldřich Choděra, převzato z Kolář Michal, Bolest šikanování,Praha, Portál, 2001 s. 213-218. Upraveno podle www.poradenscentrum.cz).

Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů či provinění podle: § 235 –vydírání, § 213 - omezování osobní svobody, § 137-útisku, § 221-224 - ublížení na zdraví, § 234-loupeže, § 197 – násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci, § 157- poškozování cizí věci.

Postup při odhalení šikany:

V případě oznámení a odhalení šikany bude postupováno následovně:

1. Případ bude oznámen řediteli školy, metodikovi prevence a výchovnému poradci.
2. Bude proveden diskretní rozhovor s oznamovatelem a s obětí či oběťmi.
3. Budou nalezeni vhodní svědci.
4. Budou vedeny individuální nebo konfrontační rozhovory (ne oběť X agresor).
5. Bude zajištěna ochrana oběti (obětem).
6. Bude veden a písemně zaznamenán rozhovor s agresorem (agresory), popřípadě konfrontace s nimi.
7. O šikanování budou informováni rodiče; na jednání s vedením školy budou rodiče agresora informováni o vzniklé situaci a možnostech ohledně potrestání žáka, jako jsou: běžná výchovná opatření – napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy, snížená známka z chování.
8. Budeme pracovat s agresorem (uvědomování si svého chování a z toho vyplývajících následků).
9. V případě potřeby bude zabezpečena oběti, ale i agresorovi odborná pomoc (PPP, psychoterapeut, psycholog, psychiatr, středisko výchovné péče ...).
10. Z důvodu nápravy situace bude potřeba pracovat s celým třídním kolektivem.

Postup v případě pokročilé šikany:

Při náhlém projevu („výbuchu“) brutálního skupinového násilí bude postupováno následovně:

1. Bude zajištěna bezprostřední ochrana oběti (obětí).
2. Bude na pomoc přivolán další pracovník (pracovníci) školy.
3. Bude zabráněno agresorům v domluvě na křivé výpovědi.
4. Bude věnována dostatečná péče oběti (podpora, uklidnění, ošetření, ...).
5. Čin bude nahlášen Policii ČR a oddělení péče o dítě.
6. Vyšetřování bude vést Policie ČR.
7. Škola bude informovat rodiče či zákonné zástupce obou stran (oběti i agresora).
8. Škola doporučí ve spolupráci s oddělením péče o dítě rodičům či zákonným zástupcům dítěte případná výchovná opatření:
 - umístění dítěte (agresora) do pobytového oddělení SVP
 - realizace dobrovolného diagnostického pobytu žáka v diagnostickém ústavu
 - podání návrhu OSPODu k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření nebo ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu
9. Škola doporučí odbornou pomoc oběti a jejím rodičům (PPP, psychoterapeutická péče, psycholog, psychiatr, pediatr ...).

Spolupráce s rodiči:

Pokud rodiče informují školu o podezření na šikanování, je za odborné vyšetření záležitosti zodpovědný ředitel školy. Výzva pro rodiče byla předána na třídních schůzkách. Při nápravě šikanování je potřebná spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce a dalších pedagogických pracovníků, jak s rodinou oběti, tak i s rodinou agresora. Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a

zejména na zachování důvěrnosti informací. Je nutné předem informovat rodiče o tom, co dělat v případě, když se dozvědí o šikanování.

Pokud žáci školy nebo jejich rodiče mají jakékoli podezření na šikanu, mohou se obrátit na některou z těchto osob:

- třídní učitel
- ředitel školy
- školní metodik prevence a výchovný poradce
- případně se svěřit rodičům, kamarádovi

V případě, že nenajdou odvahu říci o svých problémech někomu z výše jmenovaných, mohou zavolat na:

Linku bezpečí: 800 155 155. (bezplatná linka)

Linka bezpečí rodičovská linka: 840 111 234

Pomoc online: 116 111

Krizové a kontaktní centrum Strakonice: 383 322 357

Anonymní linka psychologické pomoci (Dyscentrum Strakonice): 772 050 013

Webové stránky s tematikou školní šikany a kyberšikany:

- Společenství proti šikaně, www.sikana.org
- E-Nebezpečí pro učitele, www.e-nebezpeci.cz
- Národní centrum bezpečnějšího internetu, www.ncbi.cz
- Sdružení Linka bezpečí (116 111), www.linkabezpeci.cz
- Poradna webu Minimalizace šikany, www.minimalizacesikany.cz
- Internet poradna, www.internetporadna.cz
- Kontaktní centrum, které přijímá hlášení, týkající se nezákonného a nevhodného obsahu internetu, www.Horka-linka.cz
- Poradna E-Bezpečí-poradenská linka zaměřená na prevenci rizikového chování na internetu, www.napisnam.cz

Schválil:

Mgr. Miroslav Hlava
ředitel školy